

เทศน์เช้า วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนสฺสวโร

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมะ วันนี้วันพระ วันพระนะ วันพระ วันโกนเป็นวันแสงบุญกุศลของชาวพุทธ แล้วชาวพุทธผู้ที่มีจิตศรัทธาของเขา เขาอยากจะประพฤติปฏิบัติ เขาไปปฏิบัติที่วัด เวลาไปปฏิบัติที่วัด แต่ละวัดเขาก็สอนแตกต่างกันไป พอแต่ละวัดสอนแตกต่างกันไปมันเป็นความเชื่อ ความเชื่อ ถ้าเป็นความเชื่อนะ ความจริง ถ้าความจริงลบล้างความเชื่อ ถ้าเป็นความจริงแล้ววางหมดเลย เพราะมันรู้จริง แต่ถ้าความจริงยังไม่ได้ มีแต่ความเชื่อ มีแต่ความศรัทธา มีแต่ทิวภูมิมานะ มีแต่ความรู้ความเห็นของตน

ถ้าความรู้ความเห็นของตนนะ สมาธิหลับตา สมาธิลืมตาไม่มี ไม่มีหรอก มันมีแต่ที่ว่าเวลาเขาบอกมิจาสมาธิ หรือว่าสะกิดจิต หรือว่าอุปาทานหมู่ เขาแก้ไขกันไปตามความเชื่อของเขา ถ้าความเชื่อของเขานะ ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะ เขาจะแก้ไขของเขา เพื่อให้เป็นประโยชน์กับผู้ปฏิบัติ นั้น แล้วถ้าผู้ปฏิบัตินั้นทำคุณงามความดีได้จริง เขาทำสมาธิได้จริง เวลาเขาทำสมาธิได้จริงนะ สิ่งนั้นเขาจะรู้เลยสมาธิเป็นแบบนี้

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไปมันมีอุปสรรคทั้งนั้นนะ เพราะคนเราเกิดมามันมีจิตนิสัย คือกรรมเก่า เขาบอกกรรมก็ไม่มี วัฏฏะก็ไม่มี จิตก็ไม่มี ดวงก็ไม่มี เกิดมาเป็นคนคนเดียว ว่าอย่างนั้นนะ ใจ มันขัดแย้งกันไปหมดเลย มันขัดแย้งเป็นเรื่องจิตนิสัย จิตนิสัยของคน เวลาหลงไป มันทำนองสอน ทำนองสอนเฉพาะบุคคล บุคคลไป แล้วทำนองถามนะ ทำนองถามจิตเป็นอย่างไร ทำนองแก้จิตของทำนองไป ทำนองแก้ของทำนองไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ถ้าแก้เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป นั่นนะ ศิล สมาธิ ปัญญา

ศีลคือความปกติของใจ ศีลก็เป็นศีลนะ ถือศีล ๕ เป็นอริยบุคคลได้ไหม ได้ แต่เขาจะได้อะไรด้วยอะไร ได้มาด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา ด้วยการกระทำของเขา ไม่ใช่ด้วยการที่รับรองของใคร ไม่มี แต่มันสำคัญ สำคัญตอนที่เรประพฤติปฏิบัติ เราชวนชวนกันอยู่มันไม่มี

คนขึ้น คนบอกทางไง ถ้าไม่มีคนขึ้นคนบอกทาง ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไม่มีขัด ไม่มีแย้ง ไม่ขัดแย้งกัน ถ้ามันเป็นความจริงนะ ที่มันขัดมันแย้งกันเพราะมันเป็นความจริงไม่จริงใจ พอความจริงต้องล้มตา พอล้มตาขึ้นมาแล้วมันได้มีผัสสะ มีสัมผัส

หลับตา หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโอ มีสัมผัสใหม่ เพราะลมหายใจ ลมละเอียดจนลมหายใจขาดไปเลยนะ ลมหายใจไม่มีเลยเป็นอุปปนาสมาธิ มีสัมผัสใหม่ พุทโธๆ พุทโธ วิตกวิจารณ์ สัมผัสใหม่ ถ้าไม่สัมผัส เราหายใจทิ้งเปล่าๆ คนที่ไม่เคยภาวนาเขาก็หายใจอยู่นะ แต่นั่นเขาหายใจโดยวิทยาศาสตร์ โดยธรรมชาติของมนุษย์ ต้องการอากาศที่บริสุทธิ์เพื่อฟอกโลหิต เพื่อเลี้ยงสมอง แล้วมันก็เป็นเรื่องของร่างกายไป ใจนั้นผัสสะโดยเขาไม่รู้ตัวเลย แต่ถ้าเวลาเราผัสสะ สัมผัส ถ้าไม่สัมผัส ไม่สัมผัสก็นั่งหลับใจ ไม่สัมผัสก็ลมหายใจหายไปโดยพยายามทำให้มันหายไป

เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าพุทโธจนพุทโธหายไป ทุกคนก็ไปแก่งให้มันหายไป ทำเคลิ้มๆ หลับไปนะ อันนั้นพุทโธหาย คำว่า “พุทโธหายมันยังมีอีกหลากหลายเลยนะ หลากหลายว่าหายจริงหรือหายปลอม หายหรือแก่งหาย หายหรือจงใจทำให้หาย หายโดยขาดสติ ตกวงค์ไป แต่ถ้ามันหายไปโดยสัจจะความจริง โอ้โฮ! สักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่าปรากฏ ไม่สัมผัสใดๆ ทั้งสิ้น จิตเป็นอิสระ อุปปนาสมาธิ ใช้วิปัสสนาไม่ได้ เพราะไม่มีผัสสะ อุปปนาสมาธิ สักแต่ว่า ผัสสะอะไร แต่มันก็อาศัยผัสสะนี้เข้าไป

เขาบอกว่ามันไม่มีเวทนา ใจคนนั่งภาวนารู้ เอ็งไม่มีเวทนาหรือหลับตา ใจคนนั่งหลับตาไม่มีเวทนาใช่ไหม มันเจ็บปวดจะเป็นจะตาย ไม่มีเวทนาหรือ ผัสสะ ผัสสะ ไม่มีผัสสะ มันไม่มีโดยพื้นฐานไม่มีหลับตา ลืมตา มีแต่มีจลาหรือสัมมา มีแต่อุปสรรค มีแต่การกระทำ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

วันนี้วันพระ เราไปวัดไปวาขึ้นมา เราพยายามชวนชวายของเรา ชวนชวายจากไหน ชวนชวายเพื่อให้เรามีความสมบูรณ์ของความเป็นมนุษย์ ในบรรดาสัตว์สองเท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด วันคืนล่วงไป ล่วงไปนะ สิ่งชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เวลามันจะเจ็บ จะปวด เวลามันจะเป็นมันจะตายขึ้นมา มันถึงจะคิดได้ไง อาหารการกิน เอร็ดอร่อยทั้งนั้นนะ เวลามันเจ็บป่วยมันกินไม่ได้นะ เห็นแล้วมันสะอิดสะเอียน อาหารอัน

เดียวกันนั้นแหละ เวลาคนเจ็บไข้ได้ป่วย เวลาคนที่เบื่ออาหาร เขากินของเขาไม่ได้เลยนะ แต่ถ้าเวลามันหนุ่มมันแน่น กระสอบหนึ่งมันก็กินหมดนะ ข้าวล่ะ กินได้ทั้งนั้นล่ะ มันเอร็ดอร่อย

ไง มันก็เป็นอาหารดั้งเดิมอยู่นั้นแหละ แต่ถึงคราว ถึงคราวเวลาคนมันเบื่อมันหน่าย มันเกิดโรคภัยไข้เจ็บ แต่เวลาพระเราบิณฑบาตนะ เวลาจะฉันอาหาร ปฏิสังขาย เวลาครุบา อาจารย์นะ หลวงปู่ฉันเวลาท่านพิจารณาอาหารของท่าน จนเม็ดข้าวกลายเป็นตัวหนอนเลยนะ แล้วก็ม่มีแมชีแก้วอีกคนหนึ่งที่เป็นอย่างนั้น เวลาเป็นอย่างนั้นขึ้นมา ไปถามหลวงปู่ฉัน ฆะแซง มันกระอักกระอ่วน ท่านก็แก้ให้ไง ก็ต้องปฏิสังขาย

ร่างกายนี้เป็นของเน่าเสีย ร่างกายเวลาชราคร่ำคร่าไปแล้ว เวลาตายไปแล้ว ๓-๔ วันเน่าหมดนะ มันเป็นของเน่าเสีย อาหารมันก็เป็นของเน่าเสีย ถ้าเก็บไว้ไม่รีบบริโภค แต่เวลาที่มันยังสดๆ ยังสดดีอยู่ เราก็พิจารณาปฏิสังขายเพื่อหล่อเลี้ยง เพื่อเยียวธาตุขันธ์ เพื่ออะไร เวลาท่านแก้ท่านไข เขาแก้จิตกันนะ คนไม่เป็นแก้ไม่ได้หรอก พิจารณาจนเม็ดข้าวเป็นเหมือนตัวหนอนอยู่ในโถส้วม ทำไมมันเป็นได้ยังไง เขาบอกว่ามันไม่มีอยู่ในพระไตรปิฎก แล้วหลับตาลืมตามันมีอยู่ในพระไตรปิฎกหรือเปลว่ะ อยู่เล่มไหน หน้าไหนวะหลับตา หลับตา มีแต่สัมผัสหรือมิจา มันไม่มีอยู่จริงหรือ เพราะมันไม่มีอยู่จริง มันถึงไม่เป็นความจริงขึ้นมา

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เป็นความจริงขึ้นมาละ ศีล สมาธิ ปัญญา มันเป็นเรื่อง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ แต่ธรรมนั้นยิ่งใหญ่มา แล้วเวลามาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ เพราะการเกิดเป็นมนุษย์มีสมอง การเกิดเป็นมนุษย์ ดุติ ครอบครัวยางคนสร้างเนื้อสร้างตัวเป็นเศรษฐีโลกเลย คำว่า “เศรษฐีโลก พ่อแม่ปู่ย่าตายายของเรานะ มีความสุขทั้งนั้นเลย แต่บิณฑบาตมันบอกเลย ไม่ให้ใครรวยทำร้ายลูกเรา มีเงินมันบริจาคหมดเลย ลูกก็แบ่งให้พอสมควร แล้วพยายามชวนขายทำงานของตนขึ้นมา ไม่ใช่ให้ใครรวยไปทำร้ายใคร

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เรามาวัดมาวาขึ้นมา สิ่งนี้มันมีประโยชน์มากน้อยแค่ไหน มนุษย์มันสำคัญตรงนี้ไง สำคัญตรงที่การกระทำไง ถ้าหายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาเพราะอะไร เพราะมันมีนวัตร จิตที่มันไม่ทำอะไรเลยไม่มีหรือ ถ่อมองลืมนตา

แล้วไม่เคยดูแลเลย แล้วปล่อยมันไป ให้อมันท่องจำทั้งนั้นนะ มันท่องจำ มันเก๊ก ตอนนี้นะ ไม่เคย
โกรธใครนะ อย่างมาด่านะ ด่าออกทันทีเลย

เวลามันจะบอกว่ามันไม่มีอะไรมันจะกดไว้ มันจะรักษาไว้ ไม่มีใครกระทำไว้ ทั้งๆ ที่ไม่รู้
ไม่เคยเห็นตัวมันเลยนะ แล้วถ้าขั้นของปัญญาล่ะ ยัง ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามันเกิดสัมมาสมาธิ
สิ่งที่เกิดสติปัญญาขึ้นมา เกิดสติปัญญารักษาใจของตนให้สงบระงับเข้ามา แล้วคนที่ไม่มีวุฒิ
ภาวะเขาว่าเป็นนิพพาน นิพพานเป็นเช่นนี้เอง ไม่ใช่ ไม่ใช่หรอก นั่นคือเป็นสมาธิ มันสมาธิจับ
จับอะไร ถ้าเวลาสมาธิเป็นสัมมาสมาธิ แล้วพยายามฝึกหัดใช้ปัญญารักษามันให้ดีงาม ให้ดี
งามนะ บางคนไปเบื่อหน่าย บางคนวุฒิภาวะต่ำ ก็คิดว่าแค่นี้ แค่นี้ไง มันไม่เจริญก้าวหน้าไปไง

ถ้ามันเจริญก้าวหน้า เวลาสงบระงับแล้ว สังเกตสิ สังเกต ดูจิตใจของตน จิตธรรมชาติ
ของมัน มันสวย ความรู้สึกนึกคิด เวลามันคิด ความคิดมันอยู่ที่ไหน เวลาความคิดที่มีอยู่ เรา
ลืมไปเรายังลืมได้เลย ลืมก็เปิดหนังสือกันใหญ่เลยเพื่อจะไปรื้อฟื้นมันมา แต่ถ้ามันฝึกหัด ถ้าไม่
หัดคิดจะเป็นอัลไซเมอร์

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าไม่หัดรู้สึกนึกคิด ไม่เคยดูแลรักษานะ ดูจิตใจ เวลาจิตมันสวยอารมณ์
ไง ถ้าเห็นจิตสวยอารมณ์ขึ้นมา ถ้ามันจับได้ นั่นขั้นของ ปัญญามันจะไปเกิดข้างหน้าหุ่น สุตมย
ปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ใ้อปัญญา ปัญญาปากเปียกปากแฉะ นกขุนทอง
ซ้ำๆ ซากๆ ไม่มีสมบัติของตน หากินไม่เป็นไง นกเวลามันบินนะ มันบินมันจับแมลงกินมัน
ธรรมชาติของมัน มันจับได้ มันกินได้ ใ้อขุนทองต้องเปิดสมุดนะ ต้องเปิดคอมพิวเตอร์สิ ตัวเอง
ไม่มีอะไรเลย ละเอียดละเอียด ละเอียดจนไม่มีอะไรเลย แล้วถ้าของคนอื่นผิดหมดนะ

ไง ถ้ามันไม่เป็นความจริง มันไม่มีอยู่จริงหรือกลับตา ลืมตา กลับตา ลืมตามันเป็น
กิริยา มันเป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ มันเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ แล้วมนุษย์ที่ตาบอดนะ เป็น
ศาสตราจารย์ เป็นดอกเตอร์ แล้วถ้าผู้ใดใครเป็นคนพิการนะ ธรรมชาติมันจะส่งเสริมให้ไปเด่นใน
เรื่องอื่น ถ้าคนตาบอดมันก็จะเด่นเรื่องสัมผัส ถ้าคนหูหนวกมันก็จะเด่นเรื่องสายตาที่จับต้องได้
ง่าย ธรรมชาติปรับสภาพให้คนตาบอด ให้คนพิการได้มีจุดเด่นของเขาอย่างใดอย่างหนึ่ง มันทำ
ของมันได้ไง

ไ้บอกตาบอด หลับตา หลับตา หลับตา ลืมตาสังเวชมาก เพราะมันไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติเลย การปฏิบัตินะ หลับตาแล้วความสัมผัสมันสัมผัสได้ชัดได้เจกว่า แล้วบอกว่ามันไม่มีเวทนา ไม่มีผัสสะ ไม่มีสัมผัส มันจะรู้ได้อย่างไร ก็มึงโง่โง่ ก็มึงซุนทองโง่ ถ้าคนที่เขาทำได้ เขาทำของเขาได้ เขาทำของเขาได้ โลกุตตรปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนานะ แล้วภาวนาแล้วเวลาครูบาอาจารย์ท่านแก้กันนะ ภาวนาไปแล้วเป็นอย่างไร

เวลาพิจารณาไปแล้วเป็นอย่างไร เวลาจิตที่มันสัมผัส สัมผัส สัมผัสความคิด แล้วพลังงานมันอยู่ที่ไหน แล้วพลังงานที่มันสัมผัสแล้วปัญญามันเกิดอย่างไร เวลามันพิจารณาไปแล้ว ถ้าไม่มีกำลังมันรู้ได้เลยนะ ไม่มีกำลังขึ้นมา คือสมาธิไม่มั่นคงขึ้นมา มันพิจารณาไปไม่ได้ ถ้ามันพิจารณาไปไม่ได้ เราอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะถาม

หงบเป็นไง

โอ้ย! ไสหมดเลย

ท่านพูดมาคำหนึ่งหงายท้องเลย สมาธิมันเข้มข้นเกินไป สมาธิเข้มข้นเกินไป

หลวงตาท่านก็พูด แต่ท่านไม่พูดให้ใครฟังนะ เพราะว่าอะไร พวกเรามันชอบโง่ เอ๊ย! กูทำมากเกินไป กูจะเหลวไหล เวลาสมาธิมันเข้มข้นเกินไปนะ สมาธิเสื่อม สมาธิเสื่อม ถ้าเวลาเสื่อมไปแล้วมันพิจารณาของมันไม่ได้เลย ถ้ารักษามันจริงจังขึ้นมา โกรธกระดูกใสเป็นแก้วเลย แล้วมันไม่เป็นไตรลักษณ์ไง มันไม่ละลายออกไปให้เห็นไง แล้วเวลาเรานั่งกับหลวงปู่เจี๊ยะ ไ้หงบเป็นไง นั่งเอียงๆ นั้นนะ โอ้โฮ! กระดูกนี้ใสหมดนะ อวดเขา อวดอาจารย์ อาจารย์สวณกลับเลย สมาธิมันเข้มข้นเกินไป

โง่ ถ้าสมาธิมันเข้มข้นเกินไป มรรค ๘ โง่ ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ สมาธิชอบ สมาธิมันไม่ชอบ อาหารที่ใสเกลือกมากเกินไป อาหารที่ใสรสจัดเกินไป ใสพริกเกินไป จะกินแต่พวกผู้ใหญ่โง่ ไม่ให้เด็กกิน เด็กไม่เกี่ยว เด็กไม่เกี่ยวนะ สัมผัสแต่คนนะ ห้ามกิน จะกินนะ ใสปากไปร้องให้เลย โง่ ถ้ามันเข้มข้นเกินไป แล้วใครทำให้เข้มข้นเกินไปบ้าง เคยมีไหม ไม่มีหรอก ทำแต่ทำไม่ถึงเท่านั้นนะ จืดชืด ไม่มีรสชาติ เพราะจืดชืด เพราะไม่มีรสชาติ การภาวนาเลยเหยะแหะ แต่ถ้าคนมันเข้มข้น รสชาติมันเข้มข้น รสชาติมันเอร็ดอร่อย การภาวนานั้นกอด

ทางจงกรมไว้เลย เติมน้ำจงกรม ๗ วัน ๘ วัน ๑๐ เดือน ๑๐๐ ปีนี้ เติมน้ำจงกรมเลย เพราะรสชาติมันเข้มข้น

รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง รสของสติธรรม รสของสมาธิธรรม รสของปัญญาธรรม ปัญญาที่เกิดจากภาวนามยปัญญานะ ปัญญาที่เกิดจากการภาวนานะ ในพระไตรปิฎก ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สารุ นั้นนะชี้บอก เราเรียนมาทั้งนั้นนะ แต่เวลาถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา มันไม่เหมือนในตำราหรอก ในตำราไม่มี แล้วมันเป็นจริงขึ้นมาในหัวใจของเราด้วย พอมันเป็นจริงขึ้นมาจะ จิตเป็นอย่างไร อ่อนไป เข้มข้นไป

โง่ มันเป็น เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนไม่ควรเสพ เขาบอกเป็นทเวะ ทเวะ ทเวะ ทเวะ อะไรของมึง มันทางสุดโต่งโง่ กามสุขัลลิกานุโยค อตตกิลมถานุโยค ถ้าสายกลาง สายกลางอย่างไร เขาบอกเป็นทเวะ ทเวะ ทเวะ เป็นทางสองส่วน แล้วกลางเป็นอย่างไร กลางก็ต้องมีผัสสะ ไม่มีขันธโง่ ฟังแล้วมันสังเวช สังเวชมาก

โง่ การประพฤติปฏิบัติที่เอาปริยัติกับปฏิบัติมารวมกันนะ มันจะออกมาอย่างนี้ ครึ่งๆ กลางๆ จะว่าหนักก็ไม่ไช่หนัก จะว่าพาก็ไม่ไช่ฟ้า จะว่าสูงก็ไม่ไช่สูง งูๆ ปลาๆ ไม่รู้เป็นอะไร แต่มีคนเชื่อถือเป็นเหยื่อไปมากมายมหาศาล แต่ถ้าคนมีสติมีปัญญารู้ขึ้นมาจะ งูๆ ปลาๆ ใช้ไม่ได้ หลวงปู่มั่นต้องอย่างเดียว ต้อง ต้อง ต้อง เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้หมายความว่ากิเลสมันพาเป็นอื่นไปหมด กิเลสมันเฉไฉไปทั้งนั้นนะ

แต่ไฉนนั้นเฉไฉก็เพราะด้วยกิเลสมันพาไปโง่ ครูบาอาจารย์ก็จะแก้ไข ท่านจะให้อุบายนะ ลองพิจารณาอย่างนี้ ลองทำอย่างนี้ ให้เปรียบเทียบกัน แล้วถ้ามันเข้าถูกทางเราเอง อาหารที่รสจัด อาหารที่จืดชืด กับอาหารที่กลมกล่อม แตกต่างกัน ความแตกต่างกันนั้นใจได้สัมผัส ใจได้รับรู้ ปัญญามันเกิดอย่างนี้ คือการภาวนามยปัญญา ไม่ใช่ถ่อ เก็บหญ้า เก็บผัก แล้วก็บอกว่าได้คุณประโยชน์ด้วย

คุณประโยชน์ของธรรมนะ การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ความทุกข์ความยากในภพชาติ แล้วถ้ามันถอดมันถอนไป มันดีกว่าถอนหญ้าไหม ดีกว่าไปเก็บผัก ดีกว่าเยอะเลย สิ่งนั้นมันเป็นเรื่องปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าเป็นกิริยามารยาท เป็นการแสวงหามาเพื่อสังคม เพื่อหมู่คณะ มันก็เป็น

เรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องของทาน มันเป็นเรื่องคุณงามความดีของระดับของท่าน ของโลก แต่ระดับคุณงามความดีของหัวใจนะ อินทร์ พรหมเขารู้หมด เทวดา อินทร์ พรหมเขาได้อยู่เลย

เวลาครูบาอาจารย์ของเราอยู่ในป่าในเขา ประวัติหลวงปู่ชอบ นางฟ้าเอาอาหารทิพย์มาลูป เพราะท่านอดอาหารนะ ไม่มี ไม่มีหรอก เป็นตัวๆ เป็นตนๆ วิญญาณไม่มี ไม่มี ไม่มีก็เก็บเอาไว้ไม่มีนั่นนะ ไฉนที่เขามีเขาทำเป็นนะ มี มีหรือไม่มี จริงหรือไม่จริง เท็จหรือจริง เท็จทั้งนั้น เท็จทั้งนั้นเพราะอะไร เพราะมันไม่มีอยู่จริงไง ถ้ามีอยู่จริงนะ

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ มันเป็นเรื่อง ะดับของท่าน สมรวาสธรรม เราฝึกหัดเด็กน้อย จิตที่ไร้เดียงสาก็ฝึกหัดขึ้นมา ถ้ามันทำสมาธิของมันได้นะ จะเติบโตขึ้นไปข้างหน้า เราก็จะฝึกหัดภาวนา ฝึกหัดให้ปัญญา เวลาปัญญาไปแล้วนะ ปัญญาที่มันจะสมุจเฉทปหานหรือไม่ มันจะจบสิ้นกระบวนการของมันหรือไม่ ถ้าไม่จบสิ้นกระบวนการของมัน เราก็พยายามทำซ้ำ ทำซ้ำไป การทำซ้ำคือการตรวจสอบไป ต่ทั้งคปหาน สมุจเฉทปหาน การประหารกิเลสตั้งแต่เนซาด เวลากิเลสมันขาดไปจากใจแล้วนะ โอ้โฮ! มันชัดเจน อุกุปปธรรม อฐาณะที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นสัจจะเป็นความจริงในหัวใจของสัตว์โลก

วันนี้วันพระ เราพยายามจะสร้างสมให้หัวใจของเราเป็นผู้ประเสริฐ ประเสริฐจากไม่ให้กิเลสมันครอบงำ แล้วเราพยายามตรวจสอบ อย่าเชื่อ กาลามสูตรเท่านั้น พระพุทธเจ้าสอนไว้ไม่ให้เชื่อ ไม่ให้เชื่อ แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติ คั่นคว้าของเราขึ้นมา หาความจริงในใจของเรา ถ้าได้ความจริงแล้วนะ จบ เอวัง